

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

4. Illud quartum caput. Et super fructibus debitis ex emissione horarum,
&c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

§. III. Explicans Caput illud Tertium. At super illis legatis, &c.

1. SI quando adfint legata quaecumque tamen non fuerint facta ad exonerandam conscientiam; legata, inquam, live facta ante Bullae promulgationem, live quae fient post illam, durante anno tunc Bullae, quae quidem legata tu, utpote haeres legantis, solvere legatariis ad assensum teneris, si tamen dicti legatarii, adhibita mortali diligentia, inveniri non possunt, poteris tibi consulere per hanc compositionem non solum quoad partem, verum etiam quoad totum. Haec enim cum sint in hoc casu inerti Domini, debentur pauperibus, atque adeo sunt compositionis capacia. Differt hic casus à praecedenti in duobus, nam in praecedente notus erat Dominus. Et legatum factum erat ad exonerandam conscientiam, quae duo non sunt in casu praesenti.

2. Nota autem hic primo, si summa excedit decem mille Maravedis hispanos mox explicandos §. 6. debere fieri compositionem per Commissarium, si non excedit posse per tot Bullas, quot mox eodem §. 6. dicemus. Et subadverte, quando compositio fit per Commissarium, debere eiusmodi haerem iurare se diligentiam moralem adhibuisse ad inveniendo legatarios modo universaliter explicando §. 5. sine, quod iuramentum non requiritur, cum per Bullas, &c.

3. Nota tertio. Quod dicitur de legatis praedictis incertis, de fideicommissis incertis, nam legata, & fideicommissa saltem in hoc aequiparantur, ut recte Vill. tr. 2.9. n. 22. Mendo d. 34. c. 4. n. 43. alique.

4. Nota quarto id quod infra dicam §. 7. n. 5.

5. Nota quinto si Caius v. g. determinat personam Titio v. g. legat aliquam summam, quam à Titio furatus fuerat, vel quomodocumque ab illo habuerat, non posse praedictos Caij haereditas, uti compositione, quia tunc certus est creditor, & legatum illud potius est restitutio quam verè legatum.

Si defunctus habebat bona, super quae poterat componi, an iisdem possit componi haeres, dicam mox §. 4. n. 13.

§. IV. Explicans illud quartum Caput. Et super fructibus debitis ex omissione Horarum Canonicarum & fructibus ex redditibus Ecclesiasticis male perceptis.

1. SI quis Ecclesiasticus Beneficiarius non recitavit Horas Canonicas, vel Beneficium habuit sine titulo, vel aliud non Canonicè obtinuit, & tamen fructus Beneficij percepit, cum iniuste receperit, debet eos restituere, sed ut vult Mendo d. 34. c. 3. potest uti hac compositione, de qua loquimur; quantum debeat restituere; qui omittit Horas Canonicas vide Cast. Trull. l. mox cit. Bardi p. 3. tr. 5. d. 2.

Idem, si excommunicatus, vel suspensus, vel irregularis eos fructus percepit, idem, inquam, die in sententia eorum, & in casibus illis in quibus praedicti non faciunt fructus suos, de quibus vide Trull. l. 3. de Bull. cas. 2. Mendo d. 34. c. 2. n. 28. aliosque. Idem quod dicitur de Beneficiario non recitante Horas, die de pensionario, (propter eandem rationem) non recitante officium B. Mariae Virginis.

2. Hoc autem est quaedam conditio observanda, ut ultra duos Reales, quos cuiusmodi beneficiarius debet erogare pro una Bulla, quae remittit ipsi mille Maravedis Hispanos, mox explicandos §. 6. debeat dare alios duos Reales Ecclesiae in qua est beneficium, pro quo compositio expeditur, & sic pro aliis singulis Bullis quibus indiget Beneficiarius. Quod si summa à Beneficiario male percepta excedit decem mille Maravedis eod. §. mox explicandos, unde debeat compositio immediate fieri cum commissario, summa compositionis debet dividi, cuius altera pars media datur in subsidium belli, al-

Pars III.

tera tribuenda est pari modo Ecclesiae, ubi est Beneficium. Hunc sensum faciunt illa verba summarij vulgaris, quod in nostro regno distribuitur pro hac compositione *Che habbi de dare altri due Reali alla fabrica della Chiesa del Beneficio, &c. & volendosi componere di piu s'offrivi l'ordine dichiarato sopra.*

3. His declaratis, Nota primo, super distributiones quotidianas, si quando quis cum non interfuerit Choro, illas tamen accepit, non posse, ut volunt Henr. Rod. Lud. à Cr. cum Trull. l. 3. cap. 2. n. 5. alique, fieri compositionem. Ratio est manifesta, quia haec accrescunt interessentibus, ergo cum Dominus sit certus, non est locus compositioni.

4. Idem propter eandem rationem dic de fructibus Beneficij cuiuscumque, quando ex speciali statuto, vel consuetudine legitima aliis sint attributi. Lege Andream Mendo, qui tandem concludit, id esse, saltem tanquam tutius amplectendum.

5. Nota secundo, nec item posse, ut vult Trull. cum aliis *ibid.* compositionem super redditus, quos forte percepit Parochi, vel Episcopi non residentes ultra tempus ipsi à Trid. sess. 23. c. 2. de Reform. concessum. Ratio est, quia ibi Concilium prohibet, ne de iis fiat compositio; & ex alia parte non apparet in Bulla hac revocari huiusmodi prohibitionem.

6. Idem rectè docet Lud. à Cruce de fructibus, qui non rectè perceptis ex Beneficiis incompatilibus, quia à Trid. citato non residentes non possunt, ut modo dictum est, componi; at ille qui habet duo Beneficia incompatibilia non potuit in utroque residere & ita testatur dictus Lud. respondisse Commissarium Cruciatæ de hac re interrogatum? sed bene notat Mendo d. 34. cap. 3. n. 36. posse componi de fructibus Beneficij, ubi forte resedit, quia, quoad hoc non repugnat Trid.

7. Nota quarto, quid de fructibus Beneficij vacantis? Respond. De his fasè loquentem legi posse Trull. l. c. qui denique ait, fructus tempore veræ vacationis provenientes, in sententia multorum debere successoribus, vel convertendos esse in Ecclesiam utilitatem atque ideo cum sic certi sint creditores, non haberi (ut aliqui censent) locum compositioni.

8. Dixi (ut aliqui censent) nam ceterum ipse idem Trull. l. c. cui adde Mendo d. 34. c. 3. n. 42. putat, etiam super fructibus veræ vacationis prodisse compositionem, tamen successoribus deberentur (de qua tamen re hoc est cui debeantur tales fructus est sollemnis quaestio: & tandem Suar. l. 4. de Relig. c. 53. n. 26. dixit consuetudinem legitimam cuiuscumque loci esse servandam.) Ratio propter quam super his compositio possit expediri, est, quia adhuc antequam successor illos sumat, sibi que vendit, sunt in dispositione Pontificis, qui Commissario delegavit potestatem super illis compositionem concedendi.

9. Nota quinto, non posse, recte Lud. à Cr. disput. 3. d. 18. Trull. l. 3. cap. 2. n. 5. expediri compositionem super stipendiis pro Missis celebrandis male perceptis: nam constat, eas Missas esse celebrandas pro iis determinatis sive vivis, sive defunctis, pro quibus ij intendunt, qui stipendia seu elemosinam tribuunt; quare etiam si tu illorum non recorderis, neque illos scias; personae incertae nequaquam sunt, cum à Deo, ad quem pertinet earum fructum concedere, satis superque noscantur.

10. Nota sexto. Quid de Beneficiario cum distractione voluntaria Horas Canonicas recitante? Supponendo eam sententiam, quae docet recitantem cum voluntaria distractione non satisfacere in conscientia obligationi, quam inducit vel ipsa ratio orationis, vel Ecclesiae grave praeceptum.

Respond. Aliqui hunc negant, compositio indigeat aliqui affirmant; Ratio affirmantium est, quia ad orationem cum attentione faciendam obligatur Beneficiarius, atque adeo, cum peccet, nec ponat, quod ab ipso ratione Beneficij requiritur, contra iustitiam operatur, unde

Si 2

unde

unde cum obligetur fructus sic perceptos restituere, indigeat compositione, vel eos Ecclesiæ restituat. Ratio negantium est, quia esto is peccet contra Religionem, non tamen iustitiam, jam enim externè recitat, ad quod solum vi Beneficii teneri videtur. Utraque sententia est probabilis, lege Bardi in 2. edit. Bull. Cr. p. 3. ar. 5. diff. 2. c. 3. s. 1. 2. & ab eodem citatur, & non in omnibus approbatum Andreæ Mendo.

11. Huc reducitur illa Quæstioncula, an officium hodie omissum à similibus Beneficiariis, si cras ab eodem suppleatur, recitando officium duplicatum, satisfaciatur quoad iustitiam, etiam pro hodierno die, & sic non indigeat compositione pro eius omissione?

Respond. Ita putat Suck. lib. 4. de Hor. Can. c. 29. n. 11. cum nonnullis aliis; sed contra oppositum est, ut habet Bard. l. c. omnino tenendum, quia officium est additum ab Ecclesiâ huic diei quo elapso nulliter, quoad diem hunc suppletur. Neque obstat altero die suppleri aliquando posse Missam, quam hodie celebrare debeat Beneficiarius, non obstat, inquam, quia Missa regulariter non addita à dantibus pro ea elemosynam huic diei, quia ab ipsis solum spectari solet utilitas, & fructus Missæ, quæ regulariter a quæ habentur altero die. At officium additum est huic diei ab Ecclesiâ, quæ respexit ad hunc præcisè diem, ne scilicet dies ullus præteriret sine religioso cultu per officium.

12. Nota septimo. An hæres defuncti Beneficarii possit utiliter se componere de fructibus, malè ab ipso Beneficario perceptis, & nunc jam à dicto hærede alias legitime possessis?

Respond. non posse existimat Delugo disp. 21. de iust. à num. 116. quia compositio pro debitis certis, non videtur esse concessa, nisi illi qui ea debita personaliter contraxit, at hæc debita contraxit Beneficiarius, non hæres. Verum Bardi part. 3. tract. 5. diff. 2. cap. s. 1. 3. concedit, posse donec aliud non declaret Commissarius Cruciatæ, quia non apparet in Bulla, compositionem pro debitis certis esse solum ei concessam, qui illa immediate contraxit.

13. Atque, hac posita decisione, multo magis sequitur universaliter hæredem posse se componere super omnibus illis bonis, siue malè receptis, siue malè retentis, super quibus poterat se componere defunctus, dum inter vivos existeret, nam ad hæredes proveniunt bona defunctorum iisdem qualitatibus affecta, quibus apud defunctos erant.

§. V. Explicatur illud, si facta diligentia non invenitur creditor.

1. PRæter illud de medietate Legatariorum ex negligentia Legatarii, & præter dicta de fructibus perceptis in omissione notarum Canonicarum, semper in aliis requiritur, sicut supra dictum est, ut constet creditorem esse incertum, seu ignotum. Id autem constare debet per diligentiam morali modo factam, hoc est, ut adhibita sit ea diligentia, quam vir bonus, & timoratus in simili casu, consideratis, quantitate, & qualitate rei, apponeret in re sua; non enim eadem diligentia sufficit ad querendum Dominum pretiosi Adamantis, quæ ad Dominum unius, vel alterius auri. Et quidem de hac sufficienti diligentia exhibita, debet à debitore fieri iuramentum, quando fit compositio immediate cum Commissario, quando autem fit per acceptionem Bullarum, satis est, ut ipse debitor sit certus, illam fecisse, & hanc esse praxim affirmat Signatus Trull. l. 3. cap. 2.

2. Nota hic primo. An dicendus sim esse certus, an incertus, si sciam rem, quam ego ab eo, esse alicujus ex duobus vel tribus, vel quatuor, nesciam vero cuius in particulari?

Respond. cum Henr. l. 7. in d. cap. 35. n. 1. te dicendum esse certum; quare tunc res est dividenda inter illos pro rata dubii.

3. Quid si dubium versetur inter decem, quidem, viginti, centum?

Respond. Cum hæc res debeat morali & humanæ modo pensari, debet prudenti iudicio, inspecta qualitate personarum, etique quantitate, decerni an sit tantum dubium, ut res illa ad certitudinem potius, quam ad incertitudinem vergat.

4. Nota secundo. Quid si creditor certus sit absens?

Respondeo. Tunc sane, (ut rectè advertit Sotus lib. 4. de iust. quæst. 7. art. 1.) is erit per se loquendo, certus; absentia enim Domini ejus certitudinem non tollit. Dixi (per se loquendo) nam id limitat Henricus, l. c. & Lud. à Cr. disp. 3. d. 6. nisi res esset ad Dominum mittenda maioribus expensis, quam ipsa valeat, tunc enim æquiparatur rei incerti Domini. Sed advertit, hoc tunc locum habere, quando non speratur, fore opportunitatem tempus eam restituendi Domino, & quando debitor non tenetur illas expensas facere.

Quod ultimum ideo dicitur, quia quando res est incerta à te acquisita debes regulariter tuis expensis (si habeas unde) mittere ad Dominum juxta alibi à me dicta, & consequenter non suffragabitur tibi compositio.

5. Nota tertio. Quid si sub dubio debeam aliquam summam Titio v. g. Creditori mihi satis cognito, sub dubio, inquam, an illam debeam decem an quindécim, an viginti, an nihil?

Respond. Putat Henr. l. 7. de ind. c. 13. §. 5. debere dari Titio aliquid juxta prudens iudicium, inspecto dubio, & spectata rei quantitate, de reliquo autem posse componi. Cujus decisionis illam rationem redderet, quia de eo quod est incertum, verè nescitur Dominus.

6. Inquires quarto. Si quis vendens v. g. vinum, facit se decem aureos per fraudes surripuisse in hoc oppido vel vicinia, ignoret tamen personas peculatores quibus damnum illatum fuit, utine, ac frui, compositione potest. Si enim eas noscendi spes elucet, debet diligentiam apponere, illisque inventis reddere, nec tunc licet, ut toties diximus, ad compositionem confugere.

7. Respond. Vill. tract. 29. n. 36. putat, non esse tunc compositioni locum, sed obligari vendentem restituere summam surreptam communitati, vel vendere vinum in illo eodem loco.

Addit Cast. de Bull. p. ult. §. 2. n. 13. hanc sententiam sequens rationem illam, quia tunc communitas est laica, quæ, cum sciatur, ipsi est restitutor facienda, quo scilicet, quantum fieri potest, satisfiat.

8. Verum distinguendum omnino est. Si damnum illatum fuit communitati, accipiendo ab illis v. g. Thesaur. vel ab aliquorum cumulo, quia communitas est laica, ipsi Thesaur. seu cumulo facienda est restitutio, ut qui damnum passi sunt refarciantur.

At si furtum fuit factum ex bonis variorum Civium, qui cognosci non possunt, tunc certe pars laica est incerta, nam (ut rectè Delugo disp. 6. de iust. num. 133. notat) nihil refert, scire, esse alicujus ex illa Civitate seu communitate, si enim id satis esset, usurarii & fructus debiti non essent incerta, quia licet, quinam sint ab ipsis laici, ignorentur, scitur tamen ex qua Civitate sint, Vnde ego lib. 8. in Dec. tract. 4. cap. 1. §. 3. num. 19. & de hac dixi.

9. Denique facta à me legitima compositio, si forte appareat Dominus ad quid me obligabis?

Respond. Non pauci, ut Rodr. Villal. Luc. à Cr. quocitat, sed non sequitur Trull. l. 3. d. 4. n. 8. affirmant, obligari te, etiam ante sententiam ad restituendam competentem Domino id in quo factus es delictor. Ratio est iniqua, quia Pontifex per compositionem nec interpellatur, nec intendere potest juri alieno præjudicare, quare illam concedens, concedit sub conditione, si, seu, donec, Dominus appareat.

10. Contra, Non pauci, ut Henr. Vafez, Acoft. Trull. eos citans, affirmant, te ad nihil obligari in foro conscientie.